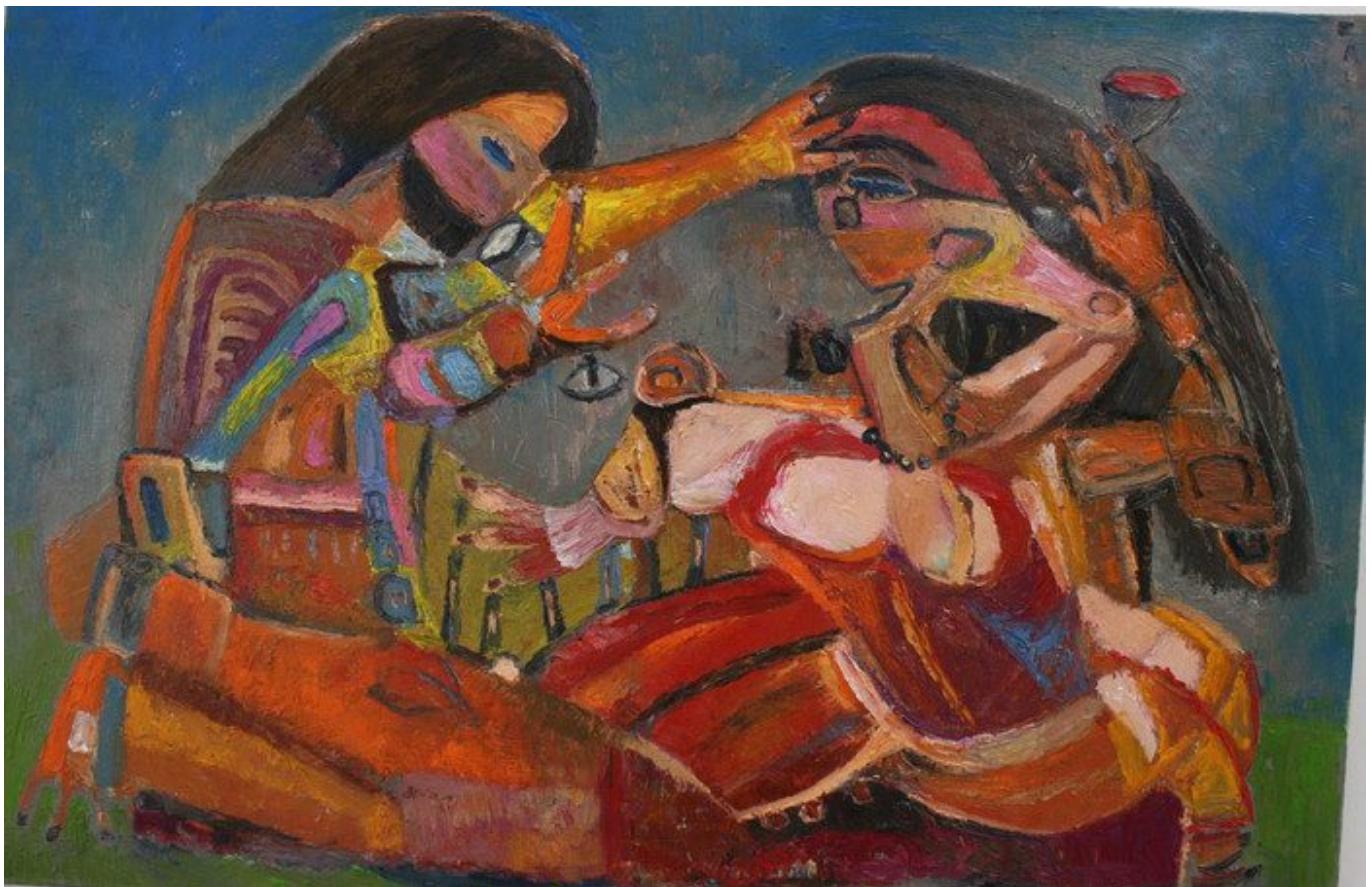

Jynazasy çyklmadyk aýal

Category: Jemgyýetçilik tankydy, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Jynazasy çyklmadyk aýal Haýa ~ Adamyň Bezegi

► JYNAZASY ÇYKYLMAÐYK AÝAL

«Ýagşylyk ~ könelmeýär, günä ~ unudylmaýar, jeza beriji (Tañry) bolsa ölmeyär. Islän işiňi et, dyýanatyň, adamçylygyň nähili bolsa, jezaň hem şeýle bolar».

Hadysdan.

* * *

Eşideniňde «Allam, daş edewersin!» diýdirýan bu wakany gürrün bermäge-de diliň öwrülenok. Ýone ol juda aýyp görülmeyeýän hereketlerden başlanypdy: oba ýaňy düşen «täzeje», onuň üstesine diýseň görmegeý gelin jaláýja ýigitleriň hem, baýlygynyň ýa wezipesiniň arkasyndan käbir ýeňlesleri boýun

edip bilýän ýaşy durugşan aýalbazlaryň hem derrew gözüne ildi. Şunuň ýaly ýagdaýda öýüni öý, ärini är etjek, ojagyny halal saklajak, namys-aryny hemme zatdan beýik tutýan zenan bu geldi-geçer «aşyklaryň» şeýle bir merkini berýär welin, olar onuň ýasaýan tarapyna seretmäge-de milt edip bilmeyärler. Käbirleri... gizlin göz gypmalara, gözlerini güldürüşip, ogryn näz bilen jogap berýärler. Göreni ýesir edýän owadanlygyny adamsynyň hyzmatyndan has ýokary, has bol eşrete mynasyp görýärler. Şeýdip ärine, öýüne göwnüýetmezlik başlanýar...

Täze gelin (biz ony Jemal diýip atlandırmakçy) ýaňky aýdylanlaryň ikinji toparyna degişli bolup çykdy. Basym ony «myhmançylyga» çagyryan «boýdaşlary», «garyndaşlary» köpelip ugrady. Çakylygyň bolmadyk günleri hem obada onuň ýüregi gysdy. «Dükan görmek için» etrap, welaýat merkezlerine gitdi. Yzyna boş hem dolananokdy. Käte ýanýoldaşynyň ýylboýy işlän zähmet haky ýetmejek gymmat bahaly zatlary-da getirýärdi. Ol gün geçdigice gylaw aldy. Gijelerine-de öye dolanman başlady. Jemal eýýäm iliň diline düşüpdi. Tanyş-bilişleriň özi hakda nämeleri gürrün edip ugrandyklary onuň hem gulagyna ýetdi. Jemal bu «gybatlary» parhyna-da almady. Gaýta bu zatlara adamsy çydam etmedi, ilki ýasaýan otagyny bölekledi, soňra öýüni taşlap gitdi. Goňşy-golamlary Jemalyň gapysyndan gelmelerini goýdy. Öz gapylaryny hem onuň üçin berk ýapdylar. Jemal, barybir, pälinden gaýtmady. Oba bu masgaraçylyga çydamady. Jemala töwella edip gördüler. Täsiri bolmandan soň eşideniňde ýere giräýmeli sözleri goni yüzüne aýtdylar. Nepi degmedi. Öwrenilen gylyk örkleseň hem durmaz ekeni. Ol şeýle bir derejä ýetdi welin, «daşardan» keýpi-sapa gözleyänler islän wagty ony äkitdiler, islän wagty getirip taşlap gitdiler. Özi-de adam dannap durmady. Kim öñürti gelse, şonuň yzyna düşdi...

Hiç kimden çekinmedik, obasyndan uýalmadyk, ýakynynyň-tanşynyň yüzünü ýere salan gelin bu durmuşda zowalsyz zadyň ýoklugyna wagtynda düşünmedi. Emma tebigat oňa eýýäm «göz görkezip» başlapdy. Ozal surat ýaly gelin, täzeden gül açmaly wagty gaýta üýtgap ugrady. Ak bügülü ýada salyp duran nurana ýüzi saraldy, menekler, düwürtikler peýda boldy, näzik teni

gödekleşdi... Arada bir takwa kişi şeýle zady tekrarlapdy: «Adamyň halal-haramlygu dura-bará ýüzüne çykýar». Şol aýdylan dogry eken...

Jemalyň idelişi hem seýreklenedi. Indi onuň özi müşderi gözlemeli bolupdy. Onuň her edip, hesip edip ozalky «abraýyny» dikeldesi ~ öñki elýetmezlik derejesine, eşretli durmuşyna gaýdyp barasy gelýärди. Bu isleg onuň aň-huşuny aldy ~ hiç zada düşünmeyän on üç ýaşly gyzjagazyny bir azgynyň ýorganyna saldy....

Obanyň gaýrasyndaky gum depeleri bilen sepleşyän taşlandy ýaplaryň arasynda goýun bakyp ýören oglanjyk zähresi ýarylan ýaly bolup öýüne ylgady. Gür çetiniň düýbünde bir zenan dem-düýtsüz serlip ýatyrdy...

Ol Jemal bolup çykdy. Onuň nähili ýagdaýda wepat bolanlygy degişl organlar tarapyndan derñew astyna alyndy. Şonuň üçin bu babatda çaklamalaryň birgidenini mysal getirmegiň geregi ýok...

Türkmende bir gowy däp bar. Kim bolsa-da, onuň iň soňky hormatyny berjaý edýärler ~ kazasy dolanda köpcülik bolup jaýlamaga gelýärler. Emma bu gezek gadymdan gelýän däp bozuldy: Jemaly iň ahyrky ýoluna ugratmaga ýakyn garyndaşlaryndan başga hiç kim gelmedi. Molla-işanlar bolsa oña jynaza çykmakdan hem boýun gaçyrdylar...

Oba gelin bolup gelende, toý-tomaşa, uly hormat, ýagşy dilegler bilen garşylanın Jemal bakyýa gidende ümsüm, bihormat ugradyldy ~ aýat-doga okalmazdan, ýere gömlüp gaýdyldy. Yer beri ony kabul etdimikä?

Bu wakany gürrüň berip, ýeňles gyz-gelinleri gorkuzmakçy bolamok. Dünýe döräli bäri adamzat üçin ýoreýän durmuş kanunyny welin ýene bir gezek nygtasym gelýär: bu jahanda jogapsyz galjak ýekeje hereket hem ýokdur! Yöne olardan günäleriň geçilmeýänini ~ özümüzde edep-ekramy, wepalylygy, päk söýgini, halallygy... öldürmejek bolalyň.

Binamyslygy türkmen ölümden hem agyr görýär ahyry!

Amannepes MÄTGYLYJOW,
«Watan». Jemgyýetçilik tankydy